

K A U H A V A

Talousarvion 2025 laadintaohje

Lähtötilanne

Kauhavan kaupungin vuoden 2023 tilinpäätös oli ylijäämäinen. Taseen kumulatiivinen ylijäämä kasvoi 13,7 miljoonaan euroon.

Vuoden 2024 talousarvio on lähes 0,8 miljoonaa euroa alijäämäinen. Vuoden 2024 tulostennusteeseen liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä, mutta vuoden 2024 tilinpäätös tulee olemaan lähes budjetoidun mukainen. Taseen ylijäämä supistuu, mutta tase pysyy ylijäämäisenä.

Vuonna 2025 TE-uudistus korottaa kuntien peruspalvelujen valtionosuutta, mutta uudistuksen vaikutus huomioiden kuntien valtionosuusrahoitus supistuu edelleen. Suomen BKT:n ennustetaan kasvavan maltillisesti, mikä kasvattaa maltillisesti verotuloja. Verotuloihin vaikuttaa myös ansiotulovähennyksen poistuminen, mikä pienentää verotulomenetysten korvauserää.

Korkotason ennustetaan laskevan hitaasti, millä on myönteinen vaikutus lainanhoitokuluihin. Kasvava lainamäärä lisää myös korkokuluja.

Vuosi 2025 tulee olemaan Kauhavalla ja koko kuntakentällä taloudellisesti tiukka. Lisäksi Kauhavan kaupungin on talouden tasapaino saavuttaakseen selätettävä vuoden 2024 alijäämätaso.

Talousarvion valmistelu

Kauhavan kaupungin taloussuunnittelukausi on kolme vuotta, 2025–2027. Vuodelle 2025 laaditaan talousarvio ja vuosille 2026–2027 taloussuunnitelma.

Talousarvio sisältää käyttötalousosan, tuloslaskelmaosan, investointiosan, rahoitusosan ja taloussuunnitelman. Osana talousarviota hyväksytään myös henkilöstösuunnitelma.

Talousarvio laaditaan valtuustoon nähden sitovana käyttötalousosan osalta toimielintasolla ja investointiosan osalta hankeryhmittäin toimielintasolla kuitenkin siten, että hankinta-arvoltaan yli 1.000.000 euron investoinnit käsitellään erillisenä hankkeena. Investointien osalta laaditaan investointisuunnitelma, joka käsitellään valtuustossa joko erillisenä asiana tai talousarvion liitteenä.

Talousarvioon otetaan vuonna 2023 hyväksytyyn kaupunkistrategiaan perustuvat konserni- ja toimielintasoiset, valtuustoon nähden sitovat strategiset tavoitteet ja niiden toteutumista kuvaavat mittarit.

Hallintokunnat valmistelevat talousarvioesityksensä annettujen ohjeiden ja käytyjen etukäteiskeskustelujen perusteella.

Talousarviovalmistelu käynnistetään vuoden 2025 henkilöstösuunnittelulla. Hallintokuntien **on tehtävä perustellut ehdotukset taloussuunnitelmakauden henkilöstösuunnitelmaksi kesäkuun 2024 loppu mennessä**. Mikäli hallintokunta esittää henkilöstölisäyksiä, on suunnitelma käsiteltävä lautakunnassa ennen sen jättämistä. Henkilöstösuunnitelman laadinnasta on erillinen ohje.

Lautakuntien hyväksymät varsinaiset **talousarvioesitykset palautetaan 30.8.2024 mennessä**. Käyttötalouden osan luvut tallennetaan web-budjetointi-ohjelmistoon. Tavoitteet mittareineen sekä henkilöstö- ja investointiesitykset sekä informatiiviset tiedot tallennetaan jaettuihin tiedostoihin.

Vuoden 2025 talousarvio tehdään **10 euron tarkkuudella** ja vuosien 2026–2027 taloussuunnitelma tehdään **1000 euron** tarkkuudella. Koko suunnitelmakausi 2025–2027 esitetään vuoden 2024 rahanarvossa. Määrärahat ja tuloarviot ilmoitetaan arvonlisäverottomina (nettomääräisinä).

Talousarvion valmistelussa on varauduttava useisiin karsintakierroksiin sen jälkeen, kun kaupungin tulorahoituksen taso on selvillä.

Valtuusto päättää veroprosenteista 11.11.2024 ja tavoitteena on käsitellä talousarvio samassa kokouksessa. Kaupunginhallitus antaa talousarvioesityksensä 28.10.2024 (talousarviokirja valtuuston käsiteltäväksi). Tätä ennen julkaistaan kaupunginjohtajan talousarvioehdotus

Käyttötalouden budjetointi

Talousarvio laaditaan valtuustoon nähden sitovana seuraaville toimielimille:

1. Keskusvaalilautakunta
2. Tarkastuslautakunta
3. Valtuusto
4. Kaupunginhallitus
5. Kasvatus- ja opetuslautakunta
6. Elämänlaatulautakunta
7. Tekninen lautakunta
8. Ympäristölaulakunta

Budjettiesitykset vuodelle 2025 tallennetaan web-budjetointia käyttäen. Talousarvioehdotukset on tehtävä todellista tarvetta vastaaviksi tarkkaa taloutta noudattaen. Informatiivisissa tiedoissa, jotka tallennetaan jaettuihin tiedostoihin, annetaan selvitys hallintokunnan talousarviovuoden toiminnasta. Talousarvioon ei saa sisällyttää nykytasoista toimintaa laajentavia uusia määrärahoja.

Luvut syötetään budjettiin tileille kustannuspaikoittain. Valtuuston sitovuustason lisäksi talousarvio on toimielimeen nähden sitova tehtävä- (osasto 4) tai osatehtävätasolla (osasto 5).

Käyttötalouden menot budjetoidaan vuoden henkilöstömenoja lukuun ottamatta enintään vuoden 2024 talousarvion tasoon. Vuoden 2025 taloussuunnitelmassa määritellyt säästökohteet ja menojen vähentymiset on huomioitava vuoden 2025 määrärahoissa. Lisäksi kaikki muut mahdolliset menokarsinnat on hyödynnettävä.

Henkilöstökulut budjetoidaan kaupungille **hyväksytyin vakanssirakenteen mukaisena**. Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset päättyvät 30.4.2025, eikä vuoden 2025 sopimuskorotukset ole tiedossa. Palkkamäärärahat varataan siten, että kesäkuun 2024 palkkoja korotetaan 1,5 prosentilla. Sopimuskorotusten lisäksi palkkoihin vuonna 2025 tulevat työkokemuslisät huomioidaan. Palkat budjetoidaan palkkajärjestelmästä saatavien ns. palkkaliitteiden mukaisina. **Talousarvioon ei tehdä ylimääräisiä palkkavarauksia**. Myös investointikohteiden palkat budjetoidaan käyttötalouden menoksi, ja ne oikaistaan talousarviossa valmistus omaan käyttöön –erän kautta.

Vuosilomien, lyhyiden sairauslomien ym. sijaisuudet hoidetaan pääsääntöisesti ao. toiminnon vakansseihin nimetyllä henkilöstöllä. Mikäli ulkopuolisia sijaisia kuitenkin tarvitaan, budjetoidaan heille varattavat palkkamäärärahat sijaistarpeen mukaisille tileille.

Palkkojen sivukulut syötetään budjettiin keskitetysti taloustiimin toimesta. Sosiaaliturva-, työttömyysvakuutus-, tapaturmavakuutus- ja ryhmähenkivakuutusmaksuihin sekä palkkaperusteiseen JuEL- ja VaEI-maksuun varataan yhteensä 25 prosenttia. Myös JuEL-tasausmaksu tallennetaan talousarvioon keskitetysti. Sivukulujen tasot tarkentuvat.

Talousarvio sisältää sekä ulkoiset että sisäiset erät, mutta on valtuustoon nähden sitova ulkoisten erien osalta. Sisäisiä eriä ovat mm. toimistopalvelut, kaupungin oman toiminnan ateriapalvelut ja sisäiset vuokrat. Sisäisten erien budjetoinnissa on huomioitava, että sisäinen meno ja tulo tulee olla yhtä suuri (netto = 0). Sisäisen palvelun tuottajan (hallintopalvelujen, tilapalvelun, ruokapalvelun, konekeskuksen ym.) on valmisteltava oman toimintansa sisäisten erien jakaminen yhdessä taloussihteerin kanssa, ja erien budjetointi suoritetaan keskitetysti hallintokuntien ja taloussihteerin yhdessä sopimalla tavalla.

Kustannuslaskennalliset erät tallennetaan keskitetysti taloustiimin toimesta. Kustannuslaskennallisia eriä ovat mm. toimialojen hallintokulujen, henkilöstö-, palkka- ja taloushallinnon, työterveyshuollon ym. kustannusten vyörytykset ja poistot.

Talousarvioesitykseen sisältyvien kehittämishankkeiden kustannusarviot ja kuntarahaosuudet on eriteltävä informatiivisissa tiedoissa. Talousarviossa huomioidaan varaus uusien, merkittävän rahoituksen saavien hankkeiden omarahoitusosuuksiin. Hankkeet budjetoidaan toimielimittäin tehtävätasolle yhdelle kustannuspaikalle, ja hankkeet eritellään käyttämällä kirjausvaiheessa tunnisteita.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstösuunnitelman pohja tehdään hallintokunnille valmiiksi jaettuihin tiedostoihin. Kukin hallintokunta täydentää laskentataulukkoon henkilöstömuutokset. Taulukkoon on valmiiksi syötetty henkilökunnan määrä sellaisena, kun se oli henkilöstöhallinnon ohjelmassa 31.12.2023. Tämä tieto tulee hallintokunnissa tarkistaa vastaamaan tilannetta 31.12.2024.

Muutokset henkilöstösuunnitelmaan merkitään vuodelle 2025 sekä suunnitelmavuosille noudattaen ennakoivan henkilöstösuunnittelun periaatteita siten, että mm. eläköitymisten ja suunniteltujen organisaatorakennemuutosten yms. vaikutukset huomioidaan mahdollisimman kattavasti.

Henkilöstösuunnitelmassa esitetään vakinaiset vakanssit. Vakanssit merkitään kokoaikaisina, vaikka tehtävä olisi ollut täytettynä vain osan vuotta. Kokoaikaiseksi perustetut vakanssit merkitään osa-aikaprosentin mukaisina, mikäli vakanssia hoidetaan osa-aikaisesti ilman sijaista. Lakisääteiseen mitoitukseen perusteella palkattu määräaikainen henkilöstö ilmoitetaan informatiivisena tietona omalla rivillään. Määräaikainen lisäresurssi ilman vakanssia on mahdollista ainoastaan lakisääteisiin mitoituksiin perustuvissa tehtävissä Oikeassa reunassa olevaan sarakkeeseen voi kirjoittaa lisätietoja.

Henkilöstösuunnitelmassa (word-tiedosto jaetuissa tiedostoissa) mainitaan sanallisesti mahdollisesta lisätyövoiman tarpeesta perusteluineen (esim. vuonna 2025 tarvitaan tilapäisesti 1 henkilö 3 kk:n ajaksi x-projektiin). Myös muut tiedossa olevat henkilöstön määrää tai vakanssien koko-/osa-aikaisuutta koskevat muutokset ml tiedossa olevat eläköitymiset mainitaan.

Tavoitteet

Talousarvioon sisällytetään valtuustoon nähden sitovat, toimielinکوhtaiset strategiset tavoitteet. Tavoitteiden tulee toteuttaa vuoteen 2030 tähtäävää kaupunkistrategiaa. Tavoitteita asetetaan 3 / toimielin. Valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden lisäksi talousarviossa voidaan asettaa toimielintasolla sitovia tavoitteita. Lautakunta käsittelee tavoitteet osana talousarvioesitystä.

Taloussuunnitelmassa on esitettävä hyvinvointikertomuksesta ja -suunnitelmasta johdettuja tavoitteita. Talous- ja toimintasuunnitelmaan on sisällytettävä toimenpiteitä sosioekonomisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi, sekä esitettävä mittareita, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutusta. Lisäksi on määriteltävä kaupunkilaisten osallisuuden edistämisen tavoitteet.

Kaupunkikonsernille ja konserniyhteisöille asetetaan omat, erilliset tavoitteet. Tavoitteiden tulee olla mitattavissa, ja niiden saavuttamiseen asetetaan tavoitearvo ja –aika. Kun tavoite saavutetaan, asetetaan uusi tavoite.

Tavoitteet ja taloussuunnitelmaan liittyvät informatiiviset tiedot tallennetaan sharepointissa tai teamsissa jaettuihin tiedostoihin.

Verorahoitus, rahoitustuotot ja -kulut sekä poistot

Hallintojohtaja vastaa verotulojen ja valtionosuuksien sekä korko- ja muiden rahoitustuottojen ja -kulujen budjetoinnista.

Taloustiimi lisää suunnitelman mukaiset poistot talousarvioon.

Investoinnit

Kestävä investointitaso määritellään suhteessa suunnitelman mukaisiin poistoihin ja/tai vuosikatteen tasoon. Kaupungin investointitaso saisi olla noin 5–6 miljoonaa euroa vuodessa. Kaupungin lainamäärä huomioiden investointitason tulisi kuitenkin olla selvästi poistojen määrää alempi, ettei kaupungin lainakanta kasvaa kestäättömäksi.

Investointitaso on lähivuosina saatettava selvästi poistojen tasoa alhaisemmaksi. Kun pakolliset kouluinvestoinnit on saatu tehtyä, on keskityttävä kaupungin velkamäärän pienentämiseen. Koska investointien seurauksena poistotaso nousee, täytyy vuosikate-tasonkin nousta, jotta talous saadaan pidettyä tasapainoisena.

Investoinneista priorisoidaan käyttötaloutta tehostavat hankkeet, minkä vuoksi investoinnin vaikutukset käyttötalouteen ja poistoihin on selvitettävä. Muita kuin ns. pakollisia hankkeita tarkastellaan kriittisesti, mikä hallintokuntien on huomioitava jo esityksiä tehdessään. Investointiosaan esitetään vain ne investoinnit, joiden toteuttaminen on realistista.

Kukin toimielin tekee investoinneista omat esityksensä. Liikunta-alue ja –tilainvestoinnit sisältyvät teknisen lautakunnan esitykseen, mutta teknisen lautakunnan on kuultava investoinneista elämänlaatulautakuntaa. Investointiesityksissä on otettava huomioon aikaisemmat investointisuunnitelmat ja päätökset. Ne investointihankkeet, joihin haetaan valtionosuutta vuonna 2025 tai 2026, on esitettävä otettavaksi vuoden 2025 investointiohjelmaan. Hankkeille on haettava mahdollisuuksien mukaan myös muuta rahoitusta.

Investointeihin otettavan hankkeen / hankinnan kustannusten on oltava vähintään 10.000 euroa. Käyttöomaisuuden vuosikorjausmenot budjetoidaan käyttötalouteen, ainoastaan perusparannuskustannukset otetaan uushankintojen lisäksi investointeihin.

Investointiesitykset tehdään hankkeittain mahdolliset osahankkeet eritellen jaetuissa tiedostoissa olevaan valmiiseen taulukkopohjaan. Esityksestä on käytävä ilmi hankkeen nimi, toteutusajankohta, kokonaiskustannukset, kustannukset vuosittain ja hankkeeseen saatavat valtionosuudet sekä hankkeen vaikutus käyttötalouteen. Merkittäville hankkeille on laskettava takaisinmaksuaika.

Lautakunta kohdistaa valtuuston myöntämän hankeryhmäkohtaisen määrärahan yksittäisille hankkeille.

Konserni

Talousarviossa esitetään omana kokonaisuutena kuntakonsernin kannalta olennaiset tapahtumat, kuten konsernijärjestelyt ja konsernirakenteen mahdolliset muutokset ja merkittävät muutokset konserniyhtiöiden liiketoiminnassa.

Kaupungin talousarviossa annetaan tiedoksi tytäryhteisöjen merkittävät investoinnit ja mahdollisesti otettavat uudet lainat sekä niihin esitettävät kaupungin omavelkaiset takaukset. Myös merkittävät leasingvastuita aiheuttavat ratkaisut on tuotava esille talousarviossa.

Tytäryhtiöiden talousarvioita ei kuitenkaan esitetä osana kaupungin talousarviota.

Konserniyhtiöille asetetaan liiketoiminnan strategiset kehittämistavoitteet sekä toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteiden tulee perustua kaupunkistrategiaan. Yhtiön taloudellista asemaa seurataan tunnusluvulla, joita käytetään vastaavien markkinoilla toimivien yhtiöiden seurannassa. Myös kaupunkikonsernille kokonaisuutena asetetaan talousarviossa tavoitteita.

Lisätietoja antaa Liisa Salo, puh. 050 330 5286.

Kauhavalla 27.5.2024

KAUHAVAN KAUPUNGINHALLITUS

Vesa Rantala
kaupunginjohtaja

Liisa Salo
hallintojohtaja